

Sastamalan kaupunki, Sastamalan seudun sosiaali-ja terveyspalvelut (Sotesi), Ympäristöterveydenhuolto

Eläinlääkintähuollon ohjelma (EHO) 2015-2019

laatijat: valvontaeläinlääkäri Mari Porma ja valvontaeläinlääkäri Penita Pilve

Päivitetty 14.2.2017

Sisällys

1.	Johdanto	4
2.	Alueelliset ja kuntien suunnitelmat.....	4
3.	Voimavarat	5
3.1.	Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	5
3.2.	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	5
4.	Tietojärjestelmät	6
5.	Yhteistyö ja viestintä	6
6.	Maksut.....	7
7.	Valvonnan toimeenpano	7
8.	Eläinten terveyden valvonta.....	7
8.1.	Eläintautivalmius	7
8.2.	Eläintautien ilmoittaminen.....	8
8.3.	Eläintauteja tutkivat laboratoriot.....	9
8.4.	Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus.....	9
8.5.	Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	9
8.6.	Muu eläintautivalvonta	9
9.	Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti	10
10.	Eläinten lääkitsemisen valvonta	10
11.	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	11
11.1.	Sisämarkkinakauppa	11
11.2.	Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin.....	13
11.3.	Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	14
12.	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	14
12.1.	Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	15
12.2.	Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat EU-eläinsuojelutarkastukset.....	16
12.3.	Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus.....	16
12.4.	Eläinsuojeluvalvojat.....	16
12.5.	Eläinkuljetukset	17
12.6.	Pienteurastamot.....	17

13. Eläimistä saatavat sivutuotteet	17
13.1. Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta	18
14. Täydentävien ehtojen valvonta	19
15. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	19
15.1. Peruseläinlääkäripalvelu.....	19
15.2. Sisältö.....	19
15.3. Tuotantoeläinten terveydenhuolto	21
15.4. Yksityinen palveluntarjonta	22
15.5. Kiireellinen eläinlääkäriapu	23
15.6. Saatavuus- ja laatutavoitteet.....	24
15.7. Toimitilat.....	25
15.8. Välineresurssit	26
15.9. Ostopalvelut	27
15.10. Perustason ylittävät palvelut	27
16. Seuranta, arviointi ja raportointi	27
16.1. Aluehallintoviraston suunnitelmat	27
16.2. Kunnan suunnitelmat	28
16.3. Eläinlääkäripalveluiden käytön tilastointi.....	28
16.4. Arviointi- ja ohjauskäynnit.....	28
16.5. Muu raportointi	29
17. Liitteet.....	30

1. Johdanto

Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran laatiman eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä ohjata eläinlääkäripalveluiden järjestämistä. Tarkoituksena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua ohjaamalla valvontasuunnitelmien laatimista aluehallintovirastoissa ja kunnissa. Tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema suhteessa valvontaan. Ohjelma sisältää eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet. Ohjelmalla pyritään varmistamaan, että vastuutahot varaavat riittävät resurssit valvontatehtäviin ja eläinlääkäripalveluihin.

Ohjelmasta säädetään eläinlääkintähuoltolaissa (ElhL, 765/2009) ja eläinlääkintähuoltoasetuksessa (1031/2009). Näiden säädösten mukaan Eviran on valtakunnallista ohjelmaa laadittaessa kuultava kuntia ja aluehallintovirastoja. Valtakunnallisessa ohjelmassa pitää näkyä, mitkä ohjelman osat tulevat lainsäädännössä säädetyistä velvoitteista ja mitkä osat ovat ohjeellisia.

Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa, eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa, sivutuotelaissa ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa.

2. Alueelliset ja kuntien suunnitelmat

Kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista. (ElhL 10 §)

Tässä suunnitelmassa kuvataan, miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelmassa esitetään valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Sastamalan kaupunki tuottaa eläinlääkintähuollon palvelut Sastamalan, Punkalaitumen, Ikaalisten, Parkanon ja Kihniön kunnille sekä Porin kaupungin Lavian kylälle. Lavian alueelle valvontaeläinlääkärin palvelut tulevat Porin kaupungilta. Eläinlääkärien vastaanottotiloja on Sastamalan Vammalassa (kahden eläinlääkärin vastaanotto), Sastamalan Mouhijärvellä (kahden eläinlääkärin vastaanotto), Punkalaitumella, Ikaalisissa, Parkanossa ja Kihniössä. Eläinlääkäripraktiikka alueella on monipuolista sekapraktiikkaa. Kaikki eläinlääkärit hoitavat sekä suur- että pieneläimiä.

Palveluksessa on praktikkoeläinlääkäreiden lisäksi kaksi valvontaeläinlääkärinä, joista toisen työpanoksesta maaliskuun alkuun 2016 saakka yli puolet kuluu Sotesin alueen 1 (Sastamala, Punkalaidun) valvontatehtäviin. Sotesin alueelle 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö) on palkattu valvontaeläinlääkäri vuoden 2015 syksyllä työpariksi alueen 1 valvontaeläinlääkärille.

3. Voimavarat

3.1. Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Koko alueella on tällä hetkellä yhdeksän praktikkoeläinlääkärinä, joista yksi toimii vastaavana eläinlääkärinä ja yksi päivystävänä eläinlääkärinä. Lisäksi alueella on kaksi valvontaeläinlääkärinä, joista toinen toimii yhteistoiminta-alueella 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö). Eläinlääkäreiden lisäksi terveystalouden johtaja tekee eläinlääkintähuoltoon liittyviä hallinnollisia tehtäviä.

Eläinlääkärin kunnan ulkopuoliset resurssit ovat tarpeen mukaiset (mm. vastaanottojen siivoukset) lukuun ottamatta avustajaresursseja. Kaksi praktikkoeläinlääkärinä on palkannut itse itselleen avustajan. Kunnan palkkaamia avustajia yhteistoiminta-alueella ei ole.

Sairaustapauksien sekä lomien aikana eläinlääkärit sijaistavat pääsääntöisesti toisiaan. Alueiden yksi ja kaksi valvontaeläinlääkärit toimivat myös toistensa sijaisina yhteistyön päätyttyä Pyhäjärvisuodun ympäristölautakunnan kanssa keväällä 2016.

Sotesin alueelta laadittu resurssitarvekartoitus on liitteissä 2A ja 2B.

3.2. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kunta työnantajana huolehtii, että kunnaneläinlääkärin virkaan valitaan tehtävään päteviä henkilöitä. Kunnaneläinlääkärin virkaan edellytetään hakijan olevan Suomessa laillistettu eläinlääkäri. Tehtävänjaossa on huomioitava, että osa eläinlääkintähuollon tehtävistä on varattu ainoastaan eläinlääkärin tehtäväksi. Esimerkiksi lääkkeiden luovutus vastaanotolta edellyttää aina eläinlääkärin päätöstä asiasta samoin eläinlääkinnällinen tutkimus, eläimen taudinmääritys ja näihin liittyvistä hoidoista ja lääkityksistä päättäminen. Myös monet valvontatehtävät edellyttävät eläinlääkärin tutkintoa.

Vaihtelevan potilasaineuksen vuoksi Sotesin eläinlääkäreillä on erityisosaamista tietyillä työn osa-alueilla. Osaamisen säilyttäminen on tärkeää, jotta vaativa ja laaja potilaskirjo pystytään hoitamaan riittävän hyvin. Kunnaneläinlääkäreille järjestetään vuosittain mahdollisuuksia osallistua haluamiinsa koulutuksiin osaamisen lisäämiseksi sekä sen ylläpitämiseksi. Koulutuksiin osallistumisista keskustellaan yhteisesti sekä pidetään kirjaa myös siitä, että jokainen koulutautuu riittävästi. Myös valvontaeläinlääkärit tarvitsevat koulutusta eläinten hyvinvointiin liittyvissä asioissa, alkutuotannon hygieniassa sekä hallinnollisten menettelyiden osaamisessa ja tämän lisäksi myös kunnaneläinlääkäreiden työnkuvaan liittyvistä ajankohtaisista asioista asiantuntijuuden säilyttämiseksi ja heille annetaankin tämän vuoksi myös mahdollisuus kouluttautumiseen.

Rekrytoitavan henkilökunnan sekä sijaisten pätevyys varmistetaan sekä koulutustodistuksista että tarkistamalla Eviran ylläpitämästä Eläinlääkärekisterin julkisesta tietopalvelusta, että ko. eläinlääkärillä on oikeus harjoittaa eläinlääkärin ammattia Suomessa. Rekrytoinnin yhteydessä tarkastetaan myös se, että virkaan valittavalla henkilöllä on riittävästi osaamista hänelle osoitettavien tehtävien hoitoon, sekä valvontaviranomaisen ominaisuudessa myös riittävä tuntemus hallintomenettelyiden osalta. Riittävään osaamiseen kuuluu myös tehtävien edellyttämä kielitaito.

4. Tietojärjestelmät

Kaikilla kuntayhtymän eläinlääkäreillä on käytössään nettiyhteys ja praktikkoeläinlääkäreillä on potilasohjelmana Provetin kunnaneläinlääkäriohjelma.

Eläinlääkärin viranomaistoimenkuvaan liittyen käytössä on monia rekistereitä ja sovelluksia, kuten:

- **TRACES** (Trade Control and Expert System), liittyen tuontiin ja vientiin.
- **KARTTURI**, joka on rajoitusvyöhykesovellus rajoitusvyöhykkeiden laatimiseen helposti leviävien eläintautien yhteydessä.
- **ELÄINTIETOJÄRJESTELMÄ**, joka sisältää vuohi- ja lammasrekisterin sekä sikarekisterin. Myöhemmässä vaiheessa järjestelmään lisätään myös hevoset, naudat ja siipikarja.
- **ELÄINPITÄJÄREKISTERI-SOVELLUS**, joka on kunnan maaseutuviranomaisten käytössä olevalla sovellus. Sovelluksella rekisteröidään kaikki lammas-, nauta-, sika- sekä vuohieläintenpitäjät, haaskaruokintapaikat, siipikarjanpitäjät, mehiläisten ja kimalaistenpitäjät, turkiseläinten pitäjät sekä kameli- ja hirvieläintenpitäjät. Sovelluksella rekisteröidään myös eläinten pitopaikat ja muodostetaan eläintenpitäjien tarvitsemat merkintätunnukset (siat ja munintakanalat). Hevosten pitäjät on seuraava rekisteriin tehtävä täydennys.
- **VALVONNAN VIRANOMAISEKSTRANET** eli **Eviranet** on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, joka tehostaa Eviran toimialan viranomaisten välistä viestintää. Eviranetissä jaetaan mm. ohjeita ja tulkintoja ja siellä on myös virtuaalisia työryhmätiloja viranomaisten yhteistyötä varten.
- **NASEVA**, joka on nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä
- **SIKAVA**, joka on sikaloiden terveyslukuksirekisteri

Näihin järjestelmiin eläinlääkärit hakevat tunnukset käyttötarpeen mukaisesti ja järjestelmät ovat käytössä työn tukena Sotesin eläinlääkäreillä. Järjestelmien käyttäjät koulutautuvat niiden käyttämiseen tarvittaessa.

5. Yhteistyö ja viestintä

Monessa valvontatilanteessa saatetaan tarvita useamman viranomaisen yhteistyötä. Esimerkiksi eläinsuojeluvalvonnassa poliisin ja kunnan eläinsuojeluviranomaisen yhteistyö ja zoonoositapausten yhteydessä eläinlääkintähuollon ja terveydenhuollon yhteistyö on erittäin tärkeää. On suositeltavaa, että kaikilla tasoilla viranomaiset muodostavat toimivat yhteistyöverkostot esimerkiksi järjestämällä yhteisiä tapaamisia tai keskinäisiä koulutustilaisuuksia.

Eläinlääkintähuollon osalta viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilö on vastaava eläinlääkäri. Käytännön viestintä- ja tiedotustehtäviä hoitavat myös valvontaeläinlääkärit ja terveysvalvonnan johtaja. Aluehallintoviraston (lääkineläinlääkärit) kanssa yhteydessä ovat myös muut kuntayhtymän eläinlääkärit. Aluehallintovirastoon ja terveysviranomaisille (tartuntataudeista vastaava lääkäri) tehdään tarvittaessa ilmoitukset eläintautilainsäädännössä säädettyjen ilmoitusvelvollisuuksien mukaan. Poliisien kanssa yhteistyössä ovat lähinnä valvontaeläinlääkärit eläinsuojelutapausten yhteydessä. Tiedotuskanavina ovat pääsääntöisesti puhelin ja sähköposti sekä posti asian kiireellisyydestä riippuen. Erityistilanteissa käytettävissä on ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelma ja yksi virvepuhelin.

Viranomaisyhteistyötä pyritään kehittämään alueella pyrkimällä rakentamaan vuorovaikutukseen eri viranomaisten välillä.

Valvontaeläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti viranomaisten eläinsuojelupäivään.

6. Maksut

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan ja kunnallisiin eläinlääkäripalveluihin liittyvistä maksuista ja korvauksista on säädetty eläinlääkintähuoltolain 5. luvussa ja eläinlääkintähuoltoasetuksen (1031/2009) 3 §:ssä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan ja kunnallisiin eläinlääkäripalveluihin liittyvistä maksuista ja korvauksista on säädetty eläinlääkintähuoltolain 5. luvussa ja eläinlääkintähuoltoasetuksen (1031/2009) 3 §:ssä. Valtion varoista maksetaan kunnalle korvaus 15 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen valvontatehtävien suorittamisesta (ElhL 23 §) Eläintautilakiin perustuvista kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista (1587/2015).

Kunnaneläinlääkäriin suorittamista ympäristöterveydenhuollon tarkastus- ja valvontatehtävistä elinkeinon harjoittajilta perittävät maksut: kunnaneläinlääkäriin suorittaman viranomaistoimenpiteen tuntiveloitus on 55 € / h (Yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyslautakunta 03.11.2016 § 130).

Kuntayhtymän alueella peritään eläinlääkäriin vastaanotolla hoidettavista eläimistä klinikkamaksua, jonka suuruus on viisi euroa. Vaativissa toimenpiteissä klinikkamaksun suuruus on 10 euroa.

Kuntayhtymä subventoi hyötyeläinmatkoja kilometrikorvauksissa päivystysaikana. Omavastuu eläimen omistajalle on 30 km sisältäen myös ALV:n.

Eläintautilakiin perustuvista kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista (1587/2015).

7. Valvonnan toimeenpano

Valvonnan toimeenpano valvontamäärineen ja resursseineen on suunniteltu. Jos valvonnassa huomataan puutteita, valvontaviranomainen huolehtii toimenpiteiden loppuun saattamisesta. Valvontakäynneiltä tehdään pöytäkirjat, jotka tallennetaan verkkolevyille niille tarkoitettuun kansioon sekä tulostetaan ja arkistoidaan paperiversioina. Tarvittavat kopiot dokumenteista lähetetään postin välityksellä tahoille, joille valvontakäynnin sisällöstä tulee raportoida. Valvontaan tarvittavien resurssien arvio löytyy liitteistä 2A ja 2B.

8. Eläinten terveyden valvonta

8.1. *Eläintautivalmius*

Varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Kunnaneläinlääkärit huolehtivat eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta Sotesin alueella. Sotesin alueella kaksi praktikkoeläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäreiksi, jotka saavat säännöllisin väliajoin lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat vähintään kerran vuodessa Eviran järjestämään ns. valmiuspäivään sekä aluehallintoviraston järjestämiin valmiuskoulutuksiin. Poikkeusoloissa, jos valmiuseläinlääkäriin tai muiden kunnaneläinlääkärien työpanosta tarvitaan eläintautien torjuntatyöhön, hoidetaan muut välttämättömät eläinlääkintähuollon tehtävät sijaisjärjestelyin ja/tai jäljelle jääneiden eläinlääkäreiden työpanosta priorisoiden.

Eläintautiepäilyt ja – tapaukset

Lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustustoimenpiteistä vastaa yleensä kunnaneläinlääkäri, aluehallintovirasto tai Evira, siten kuin eläintautilaissa on tarkemmin säädetty. Joidenkin lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustamistoimenpiteistä on säädetty eläintautilain nojalla erillissäädosin. Ilmoitettavia eläintauteja koskee velvollisuus ilmoittaa eläntaudin esiintymisestä tai epäilystä maa- ja metsätalousministeriön eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta antaman asetuksen (1010/2013) mukaisesti.

Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille on kirjattu eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1010/2013) 15 §:ään.

Ammattimaisella toimijalla on velvoite ryhtyä toimenpiteisiin pitopaikassa vierailevien henkilöiden tai eläinten ostajien suojaamiseksi pitopaikassa esiintyviltä zoonooseilta. Jos se on ihmisten terveydelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi välttämätöntä, aluehallintovirasto voi määrätä toimenpiteistä toimijalle annettavalla päätöksellä. (EtL 28 §)

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Kunnan- tai läänineläinlääkäriin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteiden ottamisesta tekee Evira.

Epäilyn kynnys on syytä pitää riittävän alhaisena, koska Suomen hyvä eläintautitilanne saattaa erityisesti lisääntyvän kansainvälisen eläinkaupan ja muun liikenteen vuoksi muuttua nopeasti. Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto. Eläintautitilanteessa aluehallintoviraston on varmistettava toimenpiteet tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi, taudin alkuperän ja levinneisyyden selvittäminen ja tapauksen jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi.

8.2. Eläintautien ilmoittaminen

Eläinlääkäri ilmoittaa vastustettavan eläntaudin epäilystä tai todetusta taudista viipymättä läänineläinlääkärille. Yksityiseltä eläinlääkäriltä mahdollisesti tulevista vastustettavien eläintautien epäilyistä tai todetuista taudeista tehdään viipymättä ilmoitus aluehallintovirastolle. Helposti leviävästä, vaarallisesta ja uudesta vakavasta eläintaudista tehdään ilmoitus aluehallintovirastoon välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista ja MMM:n asetuksessa 1010/2013 luetelluista eläintaudeista ilmoitetaan viimeistään seuraavana arkipäivänä. Muista ilmoitettavista eläintaudeista eläinlääkärit tekevät ilmoituksen kuukausiyhteenvedossa seuraavan kuun 15. päivään mennessä.

Eläintautiepäilyiden ja – tapauksen vaatimat jatkotoimet kuuluvat Sotesin alueella pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäreille. Zoonoosien esiintymisestä ilmoitetaan terveyskeskuksen tarttuvista taudeista vastaavalle lääkärille.

8.3. Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Vastustettavia eläintauteja voidaan tutkia ainoastaan Evirassa tai Eviran hyväksymässä laboratoriossa. Sotesin alueella havaittujen vastustettavien eläintautien näytteet toimitetaan Eviraan tai Eviran hyväksymään laboratorioon. Sotesin käyttämänä laboratoriona toimii KVVY (Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry).

8.4. Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveystarkastusohjelman vähimmäistasosta. Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellatarkastus. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveystarkastukseen lampaiden ja vuohien maedi-visnan varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. (Vna 838/2013). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveystarkastus- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Terveystarkastusohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tiläkäyntien tiheys riippuu useimmiten eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveystarkastuksesta tai eläinmäärästä. Pitopaikkojen on erikseen liityttävä vapaaehtoiseen terveystarkastukseen aluehallintovirastolle lähettämällä ilmoituksella. Aluehallintovirasto antaa vapaaehtoiseen terveystarkastukseen kuuluvalla pitopaikalla terveystarkastusta koskevan päätöksen. Pakolliseen terveystarkastukseen kuuluville pitopaikoille ei anneta terveystarkastusta.

Sotesin alueella on useita tiloja, jotka kuuluvat pakollisiin terveystarkastusohjelmiin. Myös vapaaehtoisin terveystarkastusohjelmiin liittyneitä tiloja on muutamia. Ohjelmiin liittyneistä tiloista pidetään kirjaa ja kaikkien annettujen terveystarkastusten kopiot arkistoidaan sekä sähköisesti, että paperiversioina. Terveystarkastusohjelmiin liittyvät tarkastukset ja näytteenoton suorittavat Sotesin alueella pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit.

8.5. Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Vesiviljelylaitosten tarkastukset ja näytteenotto tehdään pääosin riskiperusteisesti. Tilanne voi muuttua esim. muuttuneen tautitilanteen takia tai jos valvottavien tautien listalle tulee uusia tauteja.

Sotesin alueella ei enää ole varsinaisia kalanviljelylaitoksia, mutta luonnonravintolammikoita ja rapulaitoksia alueella on. Kyseiset vesiviljelylaitokset tarkastetaan riskiperusteisesti, mutta kuitenkin vähintään kerran neljässä vuodessa aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti. Tarkastuksissa käytetään Eviran tarkastusta varten suunnittelemaa lomaketta, joka arkistoidaan sekä paperiversiona että sähköisesti ja jonka kopion tarkastuksen suorittanut eläinlääkäri toimittaa aluehallintovirastoon. Vesiviljelylaitosten tarkastukset Sotesin alueella suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit.

8.6. Muu eläintautitarkastus

Evira pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Suurin osa pyydettyistä näytteistä perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön. Tällaisia erikseen vuosittain pyydettyjä seurantanäytteitä otetaan muun muassa lintuinfluenssan varalta siipikarjatiloilta.

Sotesin alueella erikseen pyydetty seurantanäytteet ottavat Eviran aikataulutuksen mukaisesti pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit, jotka arkistivat näytteenottopöytäkirjat sekä paperiversioina, että sähköisesti, lähettävät näytteet tutkittavaksi, sekä myös raportoivat näytteen ottamisen edistymisestä aluehallintovirastoon.

Eläinnäyttelyt

Sotesin alueella sijaitsee yksi pysyvä eläinnäyttely (kotieläinpiha), jonka säännöllisestä valvonnasta vastaa aluehallintovirasto. Mahdollisten eläinsuojeluilmoitusten yhteydessä epäilyyn perustuvat tarkastukset suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

Eläinten keinollinen lisääminen

Kunnaneläinlääkäri valvoo karanteeneja, sperman keräysasemia, alkioden keräysryhmiä, alkioden tuotantoryhmiä sekä spermavarastoja ja suorittaa niissä säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että ne täyttävät hyväksymiselle säädetyt edellytykset ja että toiminnalle säädetyt vaatimuksia ja hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatetaan. Valvonnan tulokset raportoidaan Eviralle vuosittain.

Sotesin alueella sijaitsee yksi karjuasema, jonka valvontaeläinlääkäri tarkastaa kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi alueella on yksi oriasema, jonka tarkastus suoritetaan joka kolmas vuosi. Pöytäkirjat tarkastusten tuloksista valvontaeläinlääkäri toimittaa vuoden lopussa Eviraan sekä arkistoi kopiot tarkastuskertomuksista sekä sähköisesti, että paperiversioina.

Kyyhkyslakat

Kyyhkyslakoissa, joista lähetetään kyyhkysiä kilpailuihin tai näyttelyihin, on kaikki lakassa pidettävät kyyhkysrokotettava vuosittain newcastlentaudin leviämisen ehkäisemiseksi. Eläintautivalmiuden ylläpitämisen vuoksi rekisteröityjen harrastelintujen pitopaikkojen tulee olla kunnan valvontaviranomaisten tiedossa. Sotesin alueella ei tällä hetkellä ole rekisteröityjä kilpakyyhkyslakkoja.

9. Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, haaskaruokintapaikkojen, siipikarjan (ml. fasaanit, viiriäiset, kyyhkyt jne.), mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, kamelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat) ja hirvieläinten (pl. porot) pitäjien on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Vesiviljelyeläinten pitäjien on rekisteröidyttävä oman alueensa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Samassa yhteydessä eläintenpitäjä rekisteröi pitopaikan kyseiselle eläinlajille. (Laki eläintunnistusjärjestelmästä 238/2010)

Eläintenpitäjäksi rekisteröityminen, sekä muut merkintään ja rekisteröintiin liittyvät asiat tarkistetaan yleisimmin eläinsuojelutarkastusten yhteydessä. Jos merkinnässä tai rekisteröinnissä löytyy puutteita, ohjeistetaan toimijaa rekisteröinnin tarpeellisuudesta sekä rekisteröintipuutteista ilmoitetaan aluehallintovirastoon.

10. Eläinten lääkitsemisen valvonta

Kunnaneläinlääkäri huolehtii lain eläinten lääkitsemisestä (387/2014) ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa.

11. Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

EHO:ssa käsitellään elävien eläinten sekä muiden eläimistä saatavien tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppaa, vientiä ja tuontia. Sotesin alueella sekä vienti- että tuontitarkastukset suorittaa pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit. Laittomat tuontitapaukset tarkastaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri, joka ilmoittaa havainnoistaan läänineläinlääkärille mahdollisia toimenpiteitä varten.

11.1. Sisämarkkinakauppa

Toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja tai tuotteita on haettava rekisteröintiä (EtL 60 §; MMMa 1024/2013 4 §) tai tuontilupaa (EtL 63 §) Evirasta.

Evira ilmoittaa rekisteröinneistä ja tuontiluvista ohjeineen aluehallintovirastoon ja tapauskohtaisesti myös kunnaneläinlääkärille tai muulle valvovalle virkaeläinlääkärille.

Kunnassa kirjataan nämä ilmoitukset sekä huomioidaan erityisesti, mitkä eläinlajit tai tuotteet ovat kyseessä ja koskevatko rekisteröinnit sisämarkkinatuontia vai -vientiä. Monilla toimijoilla on useita rekisteröintejä tai tuontilupia, mutta yksi rekisteröinti koskee vain yhtä eläinlajia tai tuotetta tai vain sisämarkkinatuontia tai -vientiä. Rekisteröinti on voimassa 3 vuotta myöntämisestä ja tuontilupa pääsääntöisesti myös 3 vuotta myöntämisestä.

Sisämarkkinakaupan ohjeita käytetään apuna sisämarkkina-asioiden yhteydessä. Ohjeet löytyvät Eviran internetsivuilta. Epäselvissä tapauksissa käännetään läänineläinlääkäriin tai Eviran puoleen. Saapunutta erää ei hyväksytä eikä lähetettävälle erälle myönnetä terveystodistusta, jollei kunnaneläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä.

Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto seuraa saapuvia eriä TRACES-järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkäriin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Kunnaneläinlääkärillä on mahdollisuus seurata saapuvia eriä TRACES-järjestelmässä ja tehdä saapuneiden erien tarkastuksia myös ilman aluehallintoviraston kehotusta. Virkaeläinlääkäri ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Toimija voi lisäksi oma-aloitteisesti pyytää eläinlääkäriä tarkastamaan saapuvat erät (esim. ETT:n vaatimukset).

Havaituista puutteista tiedotetaan kaikille aluehallintovirastoille valvonnan kohdistamiseksi sellaisiin eriin, joiden kohdalla puutteita on havaittu.

Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. (EtL 66 §)

Kaikki tehdyt sisämarkkinatuonnin tarkastukset raportoidaan täyttämällä valvontaosio TRACES-järjestelmään. Valvontaosioon kirjataan tieto siitä, täyttääkö saapunut erä lainsäädännön eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevat vaatimukset. Jos erä ei ole hyväksyttävissä, niin silloin kirjataan erikseen tieto havaituista puutteista, esimerkiksi, jos terveystodistuksessa on virheitä sekä mahdolliset tehdyt toimenpiteet. Valvontaosio täytetään, vaikka puutteita ei olisikaan ja siinäkin tapauksessa, että erälle on tehty pelkkä asiakirjatarkastus.

Saapuneiden sivutuote-erien osalta täytetään valvontaosio kaupalliseen asiakirjaan (DOCOM) TRACES-järjestelmään, kun kunnaneläinlääkäri on ensin varmistunut, että erät ovat saapuneet laitokseen. Jos määräpaikka on päivittäin virkaeläinlääkäriin valvonnassa (esim. teurastamo) tai kyseessä on eläville eläimille rajatarkastusasemalla tehtävä poistumistarkastus EU:n ulkopuoliseen maahan, valvontaosio täytetään TRACES-järjestelmään kaikista eristä. Tarkastuksessa varmistetaan huolellisesti, että erä, sen tunnistusmerkinnät ja asiakirjat täyttävät niitä koskevat vaatimukset.

Vuosittain tarkastetaan, että toimija ylläpitää eläintautilain 65 § mukaista tuontiluetteloa.

Kunnaneläinlääkärien on suositeltavaa käyttää TRACES-järjestelmää oman alueen tapahtumien seuraamiseen. Päävastuu alueen TRACES-todistusten seuraamisesta on kuitenkin aluehallintovirastolla.

Jos paikallinen ensisaapumisvalvontaviranomainen hylkää elintarvikelähetyksen ja antaa toimijalle mahdollisuuden palauttaa elintarvikkeen lähtömaahan, sitä ei saa palauttaa ennen kuin Evira on varmistanut lähtömaan viranomaisilta, että elintarvikkeen saa palauttaa kyseiseen maahan.

Paikallisen ensisaapumisvalvontaviranomaisen tulee ilmoittaa Eviraan ensisaapumistoimijan aikomuksesta palauttaa hylätty elintarvike lähtömaahan. Evira lähettää palautuslupakyselyn lähtömaan valvontaviranomaisille ja palautusluvan saatuaan Evira ilmoittaa asiasta kyseiselle paikalliselle ensisaapumisvalvontaviranomaiselle.

Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimija pyytää valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista. Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä.

Tarkastuksen yhteydessä kunnaneläinlääkäriin varmistaa, että toimija on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen sisämarkkinaviejäksi Eviraan.

Terveystodistuksen I-osan täyttää toimija, kunnaneläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa toimijan laatiman I-osan. Jos toimija ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään, jää myös terveystodistuksen I-osan täyttäminen tarkastavan kunnaneläinlääkäriin tehtäväksi terveystodistuksen (II-osa) lisäksi.

Toimija on velvollinen antamaan tarvittavat tiedot eläinlääkärille ja vastaa itse antamistaan tiedoista. Kaikki toimenpiteet tehdään toimijan kustannuksella. Tarkastanut kunnaneläinlääkäri leimaa ja allekirjoittaa lähetystä seuraavan todistuksen.

Vuosittain tarkastetaan, että toimija ylläpitää eläintautilain 65 § mukaisesti vientiluetteloa.

Rekisteröityjen hevosten terveystodistusta ei välttämättä tarvitse laatia TRACES -järjestelmässä, mutta TRACES-järjestelmän käyttö on suositeltavaa. Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta kilpamatkoilla Pohjoismaissa.

Virkaeläinlääkärit seuraavat mahdollista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen. Esim. TRACES-terveystodistuksen valvonta eli III-osion täyttö TRACES-järjestelmän kautta.

Sotesin TRACES – järjestelmän ilmoitusten seuranta tekevät valvontaeläinlääkärit. Tuonti – ja vientiasiat Sotesin alueella hoitavat pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit.

11.2. Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Ennen eläinlääkintötodistuksen myöntämistä on varmistettava, että viejä on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi Eviran ylläpitämään viejärekisteriin pyytämällä viejältä nähtäväksi tosite tämän rekisteriin jättämästä ilmoituksesta. Rekisteröitymisvelvoitteeseen sisältyy joitakin poikkeuksia. Lisätietoja Eviran viejärekisteristä: viejärekisterisivu löytyy Evira.fi -sivuilta hakutoiminnon avulla kirjoittamalla hakusanakenttään ”viejärekisteri”. Vain kunnaneläinlääkärit, Eviran tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit voivat myöntää virallisia eläinlääkintötodistuksia eläimille ja eläimistä saaduille tuotteille EU:n ulkopuoliseen vientiin. Venäjän/Euraasian talousliiton ja Kiinaan -viennissä edellytetään lisäksi, että todistuksia myöntävät virkaeläinlääkärit ovat osallistuneet Eviran järjestämiin vientikoulutuksiin. Sotesin alueen kaikki virkaeläinlääkärit ovat suorittaneet Venäjän vientikoulutuksen.

Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja. Mikäli edellä mainitun mukaista viennin sopimusta ei ole, viejän velvollisuus on selvittää kohdemaan asettamat tuonnin edellytykset. Viejä ohjeistetaan kääntymään asiassa esim. kohdemaassa toimivan tuojan puoleen tai kohdemaan suurlähetystyön Suomessa. Viejää voi pyytää toimittamaan esim. kopion kohdemaassa sijaitsevan tuojan tuontiluvasta, jota useissa maissa edellytetään tuojalta ennen kuin tuonti Suomesta voi alkaa. Tuontiluvassa ilmoitetaan yleensä ehdot, joilla eläimiä tai tuotteita voidaan saattaa kohdemaan markkinoille. Viejää pyydetään toimittamaan ehdot Eviraan (vienti.elaintuotteet@evira.fi), mikäli viejä haluaa, että Evira laatii ehtojen pohjalta viennissä käytettävän virallisen todistusmallin. Lemmikkejä vietäessä todistusmallia ei tarvitse pyytää tai tilata Evirasta, vaan eläinlääkäri voi laatia todistuksen viejän selvittämien ehtojen pohjalta.

Vain kunnaneläinlääkärit, Eviran tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat läänin aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit voivat tilata Evirasta turvapaperille painettuja virallisia eläinlääkintötodistuksia. Virkaeläinlääkäriin on pidettävä kirjaa myöntämisestä ja mitätöimisestä eläinlääkintötodistuksista.

Venäjän/Euraasian talousliiton lisäksi EU-tasolla on neuvoteltu harmonisoiduista vientiehdoista mm. USA:n ja Kanadan kanssa. Jos vietävälle tuotteelle tai eläimelle löytyy EU/kohdemaan sopima todistusmalli TRACES -järjestelmästä (mm. Kanada, Chile, Uusi-Seelanti, Meksiko), vientitodistus on laadittava TRACES-järjestelmässä. Erää seuraa kuitenkin myös alkuperäinen, eläinlääkäriin leimaama ja allekirjoittama TRACES-järjestelmästä tulostettu todistus.

Mikäli Suomesta EU:n ulkopuolelle lähtevät elävät eläimet tai eläimistä saatavat tuotteet, sen jälkeen kun niille on myönnetty Suomesta kohdemaan edellyttämän mallin mukainen eläinlääkintötodistus, kulkevat toisen EU-jäsenvaltion kautta, erän siirtokelpoisuus EU-sisämarkkinoilla on osoitettava virallisella EU-sisämarkkinan terveystodistuksella. Toiseen jäsenvaltioon kauttakulkuna toimitettavia eläimiä, alkioita ja sukusoluja koskevat viralliset EU-sisämarkkinan terveystodistukset on laadittava ja lähetettävä TRACES-tietojärjestelmää käyttäen.

Eläinlääkintötodistusten täyttämisen EU:n ulkopuolisessa viennissä hoitavat Sotesin alueella pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit.

11.3. Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

EU:n ulkopuolisista kolmansista maista tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta ja eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta tuojalle jää todisteeksi yleinen eläinlääkinnällinen tuloasiakirja eli CVED-todistus. Poikkeuksena ei-kaupallisina siirtoina matkustajan mukana kulkevat lemmikkieläimet saapuvat Tullin hyväksytyjen saapumispaikkojen kautta. Paikallinen valvova viranomainen eli kunnaneläinlääkäri saa tiedon EU:n ulkopuolisista maista tuotavista määräpaikassa erityisesti valvottavista eläin- ja tuote-eristä TRACES-järjestelmän välityksellä. Kunnaneläinlääkäri suorittaa saamansa tiedon perusteella tarvittavat toimenpiteet, kuten kanavoinnin kuittauksen 15 päivän sisällä tuotteen saapumisesta. Tarvittaessa tulevat kyseeseen erän tarkastus määräpaikassa, eristys, näytteenotto tai muut lainsäädännön vaatimukset eläintautien leviämisen estämiseksi.

Evira tekee mahdolliset hallintopäätökset eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain perusteella tilanteessa, jossa lemmikkieläin on päässyt Tullin tai eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen ohi laittomasti Suomeen. Usein puutteet todetaan esim. eläinlääkärin vastaanotolla ja yleensä eläimen asiakirjojen tai tunnistuksen ei todeta täyttävän lemmikkiasetuksen (EU 576/2013) ja tuontitapauksissa lisäksi lain eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta ja komission päätöksen 2013/519/EU asettamia vaatimuksia. Kunnaneläinlääkärin epäillessä laitonta tuontia hän tekee lemmikille eläintautilain 90 § mukaisen tarkastuksen käyttäen Eviran lomaketta ja noudattaen aluehallintoviraston ohjeita laskutuksesta.

Jos tuonnin tai ei-kaupallisen siirron ehdot eivät täyty, ovat vaihtoehdot eläimen palautus alkuperämaahan, aluehallintoviraston hyväksymä karanteeni tai lopetus. Eläin palautetaan siihen maahan, josta se on lähetetty Suomeen ja poistumisesta täytyy saada todisteeksi Suomen Tullin todistus. Jos lähtömaa on jokin muu maa kuin Venäjä, on palautus käytännössä mahdollista ainoastaan suoralla lennolla Helsinki-Vantaan lentoasemalta.

Hallinnollisten seuraamusten käyttäminen tai niiden poisjääminen ei estä mahdollisia rikosoikeudellisia seuraamuksia rajatarkastuslain nojalla. Laittomasti eläimiä tuonut henkilö voi saada toiminnastaan seuraamuksia riippumatta siitä onko Evira määrännyt eläintä lopetettavaksi tai palautettavaksi. Rikosoikeudelliset seuraamukset rajatarkastuslain rikkomisesta ovat mahdollisia myös silloin, kun aluehallintovirasto on tehnyt hallintopäätöksen eläintautilain perusteella.

Jos eläimellä on tarttuvien tautien oireita, aluehallintovirasto arvioi, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily. Tällöin toimenpiteet tehdään eläintautilain mukaisesti.

Yllä mainitut laittomien tuontien tarkastukset Sotesin alueella suorittavat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit.

12. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Kunnaneläinlääkäri ja poliisi valvovat eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen, lopetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella. Eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella valvoo lisäksi kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija (Sotesin alueella terveystarkastajat).

Sotesin alueella eläinsuojeluvalvontaa hoitavat virka-aikana valvontaeläinlääkärit, tarvittaessa muut virkaeläinlääkärit tai terveystarkastajat. Virka-ajan ulkopuolella eläinsuojeluvalvonnasta vastaa pääsääntöisesti poliisi ja toissijaisesti päivystävä eläinlääkäri, joka on aina virkasuhteessa.

Kaikista eläinsuojelutarkastuksista, joilla on havaittu eläinsuojelulakia riktun, lähetetään kopio tarkastuskertomuksesta ja eläinsuojelupäätöksestä, sekä mahdolliset valokuvat poliisin rikostutkintaan tarkastuksen kohteen alueen poliisiasemalle. Jos epäkohdat tarkastuskohteessa ovat vakavia, mittavia tai katsotaan muuten tarpeellisiksi, kutsutaan poliisin tutkijapartio paikalle kohteeseen jo tarkastuksen yhteydessä. Virka-apua tarkastuksen turvaamiseksi pyydetään tarvittaessa etukäteen poliisin tilannekeskuksesta sähköpostitse, tai jos virka-avun tarve ilmenee tarkastuksen yhteydessä yllättäen, virka-apua pyydetään suoraan hätäkeskuksesta puhelimitse.

Jokaisesta tarkastuksesta tehdään aina kirjallinen tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan eläimen omistajalle tiedoksi todisteellisesti (saantitodistus, asiakirjan toimittaminen henkilökohtaisesti tai haastemiehen välityksellä). Kaikki tarkastuskertomukset ja päätökset arkistoidaan sekä sähköisesti verkkolevylle, että paperiversioina mappeihin. Tarkastuskertomuksista sekä päätöksistä lähetetään kopio tiedoksi antona alueen aluehallintovirastoon n. kahden viikon välein.

Kiireellisiä toimenpiteitä vaativissa tapauksissa pyritään ratkaisemaan tilanne niin, ettei eläintä tarvitsisi siirtää pitopaikastaan, ennen kuin jatkotoimenpiteistä voidaan tehdä päätös (esim. omistaja tavoitetaan ja hän voi osoittaa eläimelle hoitajan tai selvittää muuten tilanteen). Jos tämä ei ole mahdollista, eläimelle hankitaan hoitoa muuta kautta. Lemmikieläinten kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että eläin siirretään hoitolaan, jonka kanssa on sopimus eläinsuojelulain 44 § mukaisten toimenpiteiden suhteen. Tuotantoeläinten hoito ostetaan tarvittaessa lomituspalvelulta. Hoidosta tehdään kirjallinen sopimus hoitopaikan / hoitajan kanssa. Huonokuntoisten eläinten kyseessä ollessa eläin lopetetaan tai suurelainten kyseessä ollessa pyritään mahdollisuuksien mukaan teurastamaan. Kulut 44 § pykälän mukaisista toimenpiteistä peritään ensisijaisesti eläimen omistajalta.

12.1. Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Eläinsuojeluilmoitusten aiheellisuus selvitetään aina ja lähes kaikki ilmoitukset johtavat eläinsuojelutarkastuksen tekemiseen. Epäilyyn perustuvat tarkastukset pyritään aina tekemään ennalta ilmoittamatta.

Jos eläinsuojelutarkastuksessa havaitaan eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä, ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin (kiireelliset toimet eläinsuojelulain 44 §:n nojalla tai kiellot ja määräykset eläinsuojelulain 42 §:n nojalla). Jos määräyksiä tai kieltoja on annettu, niiden toteuttamiselle annetaan määräaika, minkä umpeuduttua kohteeseen tehdään uusintatarkastus. Jos uusintatarkastuksella havaitaan, että annettuja määräyksiä tai kieltoja ei ole noudatettu, annetaan tilanteesta riippuen joko uusi määräys määräaikoineen tai saatetaan esittää aluehallintovirastolle, että se tehostaisi annettua määräystä tai kieltä uhkasakolla.

Pitkittyneissä tai muuten vaikeissa tai erityisen kriittisissä eläinsuojelutapauksissa pyydetään apua aluehallintovirastosta (yhteistarkastukset, konsultaatio, tehtävien siirto).

Sotesin alueella eläinsuojelutarkastukset tekee pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri, joka ei tee praktiikkaa omalla valvonta-alueellaan (esteettömyysnäkökohdat). Alueella 1 (Sastamala, Punkalaidun)

ja alueella 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö) on molemmissa omat valvontaeläinlääkäriinsä, jotka vastaavat pääsääntöisesti omien alueittensa eläinsuojelutarkastuksista.

12.2. Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat EU-eläinsuojelutarkastukset

Eläinten hyvinvointia koskevien direktiivien ja asetusten noudattamisen valvomiseksi eläintenpitoyksiköihin tehdään mm. otantaan perustuvia eläinsuojelutarkastuksia. Tavoitteena on tarkastaa vuosittain edustava määrä kaikista nauta-, sika-, lammas- ja vuohitiloista sekä anka-, hanhi- ja broileritiloista. Lisäksi tarkastetaan edustava määrä munivien kanojen pitoyksiköistä sekä turkistarhoista, eli yhteensä noin 700 tilaa. Osa tarkastettavista tiloista valitaan satunnaisotannalla tilarekisteristä, osa valitaan riskiin perustuen. Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit tekevät tarkastukset. Aluehallintoviraston on kirjattava tehdyt tarkastukset ja eläinsuojelupäätökset tietojärjestelmään tarkastusvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä.

12.3. Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinsuojelulainsäädännön rikkomisesta sellaisiin paikkoihin tai toimintaan, joka edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitetun luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat, lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat sekä paikat joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin. (EsL 39 §) Aluehallintovirastot myöntävät lisäksi teurastukseen tai turkiseläinten lopetukseen liittyviä toimia suorittaville henkilöille lopetusasetuksen (Neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009 eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä) 21 artiklan mukaiset kelpoisuustodistukset. (EsL 35 §).

Luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa on valvottava säännöllisesti. Tavoitteena on tarkastaa toiminta vuosittain. Tavoitteesta voidaan poiketa, mikäli luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonnasta on tehty riskinarviointi aluehallintoviraston hyväksymien riskinarviointiperusteiden mukaisesti. Tällöin valvontasuunnitelmassa kuvataan riskinarviointi ja kohteiden tarkastustiheys suunnitellaan riskinarviointiin perustuen.

Ilmoituksenvaraiset kohteet tarkastetaan Sotesin alueella säännöllisesti pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäriin toimesta riskinarviointiin perustuen.

12.4. Eläinsuojeluvalvojat

Aluehallintoviraston valtuuttamia eläinsuojeluvalvojia on Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella muutamia, mutta suuren välimatkan vuoksi he eivät ole käytettävissä Sotesin alueella. Ajantasaisen tiedon valtuutetuista eläinsuojeluvalvojista Sotesin kuntien alueella toimittaa aluehallintovirasto.

12.5. Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, poliisilla, kunnaneläinlääkärillä, aluehallintovirastolla, rajaeläinlääkärillä ja tarkastuseläinlääkärillä on oikeus tarkastaa eläinkuljetus. Poliisi saa tarkastaa eläinkuljetuksen myös ilman epäilyä säädösten rikkomisesta, samoin rajaeläinlääkäri ja tarkastuseläinlääkäri toimialueillaan. Eläinkuljetusta tarkastettaessa on viranomaisella oikeus tarkastaa eläimet, kuljetuskalusto, ravinto, juotava, varusteet ja välineet sekä asiakirjat. (Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006, 28 §)

Evira ja aluehallintovirasto voivat määrätä virkaeläinlääkärit tekemään erityisiä tarkastuksia eläinkuljetuksissa. (Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006, 29 §).

Eläinkuljetusvälineen tarkastuksen suorittavat Sotesin alueella tarvittaessa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit.

12.6. Pienteurastamot

Sotesin alueella on kaksi pienteurastamoa.

1.9.2011 lähtien on pienteurastamoiden valvonnasta eläinsuojeluvalvonnan sisältäen vastannut Evira.

13. Eläimistä saatavat sivutuotteet

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy toimialueellaan sivutuoteasetuksen mukaiset polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla ja väliasteenlaitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita.

Kunnaneläinlääkäri rekisteröi tekniset laitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön, tilarehustamot, keräyskeskukset silloin, kuin ne eivät sijaitse teurastamon yhteydessä sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin. Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset ilmoitetaan välittömästi aluehallintovirastoon ja Eviraan.

Kunnaneläinlääkäri valvoo hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita. Kunnaneläinlääkäri valvoo myös Eviran hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia, kuten käsittelylaitoksia, lemmikkieläinten ruokia valmistavia laitoksia ja rehusekoittamoita. Tarkastukset pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään ennalta ilmoittamatta.

Evira määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa kunkin laitostyyppin osalta riskinarviointiin perustuen ne laitokset nimeltä, jotka Eviran ja kunnaneläinlääkärin on vuoden aikana vähintään tarkastettava. Valvonnan teema ja painopiste voi vaihdella vuosittain. Mikäli valvontavuoden aikana todetaan tarkastuksen tarve jollakin suunnitelman ulkopuolisella laitoksella, tarkastus tehdään suunniteltujen tarkastusten lisäksi. Kunnaneläinlääkärit toimittavat valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset mahdollisimman nopeasti tarkastuksen jälkeen tiedoksi AVIin ja Eviran lannoite- ja sivutuotejaostoon. Mikäli tarkastuksella todettua puutetta ei saada poistettua kehotuksilla ja joudutaan käyttämään sivutuotelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, pakkokeinopäätökset toimitetaan AVIin ja Eviraan.

AVI:en tehtävä on kouluttaa, neuvoa ja välittää tietoa alueensa kunnaneläinlääkäreille sivutuotevalvontaan liittyvissä kysymyksissä. Tarvittaessa AVI:sta voidaan olla mukana kunnaneläinlääkärin tekemillä

valvontakäynneillä. Kaiken kaikkiaan AVI:n rooli on huolehtia, että sivutuotelainsäädäntöä noudatetaan sen toimialueella valvontasuunnitelman mukaisesti. Yhteenvedo toteutuneesta laitosvalvonnasta ja pakkokeinojen käytöstä toimitetaan Eviraan valvontavuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä VASU-raportointina.

Sivutuotteiden valvontaan liittyvät tarkastukset sekä yllä kunnaneläinlääkäriin hyväksyttäväksi luoteltujen sivutuotelaitosten hyväksymistarkastukset Sotesin alueella suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

13.1. Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Aloitettaessa sivutuotelain mukaisen käsittelemättömien sivutuotteiden käytön luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa (haaskatoiminta), on toiminnasta tehtävä ilmoitus kunnaneläinlääkärille, jonka alueella haaskaa aiotaan pitää. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista ja se tehdään kirjallisesti. Haaskapaikan tiedot viedään haaskarekisteriin (Eläintunnistusjärjestelmästä annettu laki 238/2010). Sivutuotelain nojalla annetun asetuksen MMMa 783/2015 mukaan on sivutuotteita luonnonvaraisten eläinten ruokintaan käyttävän toimijan ilmoitettava kuukausittain haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrä. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa. Kirjanpito tarkastetaan haaskatoiminnan tarkastuksella.

Suomessa lähes kaikki turkistilat, joilla on kettuja ja/tai supeja, käyttävät Suomelle annettua lajinsisäisen käytön poikkeusta. Lajinsisäisellä käytöllä tarkoitetaan sitä kun nahkottujen kettujen ruhot käsitellään luokan 2 käsittelylaitoksessa ja sen jälkeen massa käytetään kettujen ruokinnassa. Samoin supien nahkontaruhoista saatua massaa hyödynnetään supien rehussa. Tilat, joilla on vain kettuja, eivät voi itse keittää ruhoja rehussa käytettäväksi. Sama koskee supeja.

Turkistarhojen tulee olla rekisteröityneenä eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Rekisterissä tulee olla merkintä myös lajinsisäisestä käytöstä. Lajinsisäinen käyttö on sallittua vain rekisteröidyillä tiloilla.

Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä. Kunnaneläinlääkäreiden on tilakäynneillään varmistettava, että tila on rekisteröitynyt edellä mainittuun rekisteriin ja ettei lajinsisäistä käyttöä tapahdu tiloilla, joissa se ei ole sallittua. Lisäksi tulee tilakäyntien yhteydessä tarkkailla onko tiloilla havaittavissa keskushermosto-oireista kärsiviä eläimiä. Kaikki tällaiset eläimet on lähetettävä tutkittavaksi Eviraan. Näytteeksi riittää irrotettu pää, joka ei saa olla pakastettu.

Vastaavalla eläinlääkärillä ja valvontaeläinlääkäreillä on tunnukset eläintenpitäjärekisteriin, jossa on osana haaskarekisteri, johon rekisteröidään haaskapaikan aloitusilmoitukset ja haaskan pitäjät. Haaskapaikalle vietävät sivutuotteet tarkastetaan tarvittaessa ennen niiden käyttöä ja käyttö kielletään, mikäli aineksessa on tautiriski tai lääkejäämiä. Haaskarekisterin päivittämisestä sekä haaskojen valvonnasta vastaavat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit.

Sivutuotteiden hautaaminen

Kokonaisten märehitjoiden, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen, kotiteurastuksen sivutuotteiden ja tiettyjen muiden sivutuotelain mukaisten sivutuotteiden hautaaminen on sallittua ns. syrjäisillä alueilla. Kotiteurastuksen sivutuotteiden hävitykseen sovelletaan samoja keräily- ja syrjäisiä alueita kuin kokonaisten raatojen hävitykseen. Hautauksista on ilmoitettava aluehallintovirastolle tautitapauksissa.

Keräilyalueilla em. sivutuotteet on käsiteltävä tai hävitettävä hyväksytyssä sivutuotelaitoksessa. (Sivutuotelaki, 3 luku).

Sotesin alue ei kuulu tähän ns. syrjäiseen alueeseen vaan kuuluu valtakunnallisen keräilyalueeseen.

Kunnaneläinlääkäri valvoo toimialueellaan tapahtuvaa raatojen keräilyä ja hävittämistä hautaamalla. Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Keräilyalueella tehdään lisäksi kohdennettuja tarkastuksia tiloille, joilla Eviran toimittamien nautarekisteristä ja lammas- ja vuohirekisteristä ajettujen hävitystaparaaporttien perusteella raatoja hävitetään säädösten vastaisesti. Sikojen osalta poistoilmoitukset voi kunnaneläinlääkäri itse tarkistaa sikarekisteristä. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden hautaamisista.

14. Täydentävien ehtojen valvonta

Tarkastuksiin liittyvät asiakirjat tehdään tarkasti, niin että mahdolliset laajennukseen vaikuttavat täydentävien ehtojen indikaattorit ovat pöytäkirjoista selkeästi havaittavissa. Tarkastuspöytäkirjojen kopiot toimitetaan kahden viikon sisällä tarkastuksesta aluehallintovirastoon, jotta mahdollisesti perustarkastuksessa tavatut epäkohdat voidaan laajentaa täydentävien ehtojen tarkastuksiksi.

15. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Sotesin alueella on tällä hetkellä yhteensä 11 kunnaneläinlääkäreitä, joiden tehtäväalueet jakaantuvat seuraavasti:

- vastaava eläinlääkäri
- 7 kpl kunnaneläinlääkäreitä
- päivystävä eläinlääkäri
- kaksi valvontaeläinlääkäreitä, joista toinen toimii Sastamalassa sekä Punkalaitumella ja toinen Ikaalisten, Parkanon sekä Kihniön alueella.

Sotesin alueella 1, Sastamalassa toimii näiden lisäksi vielä yksityinen eläinlääkäriasema, jonka kanssa eläinlääkärit ovat tehneet yhteistyötä. Kyseisellä eläinlääkäriasemalla on myös mm. röntgenkuvausmahdollisuus. Välimatkat myös muihin alueen ulkopuolella oleviin hevos- ja pieneläinlääkäreihin ovat kohtuullisia, joten pieneläinasiakkaita sekä vaikeampia hevostapauksia voi johdattaa myös näille klinikoille. Alueella 2, Ikaalisissa, Parkanossa ja Kihniössä ei ole yksityistä eläinlääkäriasemaa.

15.1. Peruseläinlääkäripalvelu

Kaikkia Sotesin alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten on järjestetty arkipäivisin virka-aikana eläinlääkäriin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Tämän lisäksi alueella hoidetaan aktiivisesti myös pieneläimiä. Kunnassa ei ole eriytettyä pien- ja suurelänpäivystystä.

15.2. Sisältö

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa.

Puhelinneuvonta

Kunnan on järjestettävä eläinten omistajille mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkärin antamaa neuvontaa virka-aikana myös puhelimitse. Ei-kiireellisiä tapauksia koskeva neuvonta voidaan rajoittaa tapahtuvaksi tiettyä ajankohtana. Puhelinneuvonta voi olla myös maksullista ja maksu voi olla korkeampi virka-ajan ulkopuolella. Maksujen on kuitenkin oltava kohtuullisella tasolla ja suhteessa maksuihin muissa kunnallisissa peruspalveluissa.

Maksuttomasta numerosta tulisi kuitenkin olla mahdollisuus virka-aikana saada asiointia koskevaa neuvontaa. Myös tarttuvien eläintautien epäilyjä ja eläinten mahdollisia hyvinvointiongelmia koskevia ilmoituksia olisi kuntalaisten voitava virka-aikana tehdä maksuttomaan puhelinnumeroon.

Sotesin kaikilla kunnaneläinlääkäreillä on puhelintunti aamuisin kello 8-9. Muunakin aikana kunnaneläinlääkärit vastaavat puhelintiedusteluihin mahdollisuuksien mukaan. Sotesin alueella 1 eläinlääkintähuollon käytössä on maksullinen puhelinpalvelu päivystysaikana. Alueella 2 eläinlääkäreiden käytössä ovat matkapuhelintiedotteet.

Alueen valvontaeläinlääkäreillä ei ole erillistä puhelinaikaa vaan he vastaavat puhelimeen mahdollisuuksien mukaan arkisin kello 8-16 välisenä aikana.

Sairaanhoito ja kotieläinten lopetus

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottoiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia leikkauksia ovat esimerkiksi nautojen vierasesineleikkaukset ja juoksutusmahaleikkaukset. Erityisesti pieneläinten leikkauksissa vastaanotolla voi olla tarvetta avustavalle henkilökunnalle.

Kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä, sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta aiheutuneet kulut kunta laskuttaa aluehallintovirastolta.

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa terveyden- ja sairaanhoitoa tarjotaan arkisin klo 8 - 16. Päivystysaikaan klo 16 – 8 hoidetaan vain kiireellisiä tapauksia. Sotesin alueella kahdella eläinlääkärillä on käytettävissään itse palkkaamansa avustajat.

Terveydenhoito

Peruseläinlääkäripalvelua tulee suunnata ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämisessä. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastroatiot sekä koirien kastroatiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehäntijöiden, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot. Kunnan velvollisuus ei kuitenkaan ole järjestää eläinlääkäriä praktiikkatehtäviin, joissa vaaditaan erityispätevyyttä tai -koulutusta. Eläinlääkärin järjestäminen nautojen, sikojen tai hevosten keinosiemennysasemille tai eläinten kuntouttamiseen

tähtääviin yrityksiin ei myöskään kuulu kunnalta vaadittavan peruseläinlääkintähuollon piiriin. Lemmikkieläinten keinosiemennystoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

Todistukset

Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy myös peruseläinlääkäripalveluun.

15.3. Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto ylläpitää ja edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä lisää osaltaan elintarviketurvallisuutta. Toimivan terveydenhuoltojärjestelmän avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä ja seurata tarttuvien tautien sekä tuotantosairauksien esiintymistä tiloilla. Terveydenhuollon piirissä tehtävä elinkeinon ja viranomaisten yhteistyö täydentää viranomaistoimenpiteitä eläintautien torjunnassa. Lähtökohtana on pidettävä, että terveydenhuollon piiriin kuuluvilla tiloilla eläimet voivat hyvin, lääkkeiden käyttö on hallittua eikä lääkkeitä käytetä korjaamaan olosuhdeongelmia.

Alueellamme terveydenhoidon piiriin kuuluvien hyötyeläintilojen määrät näkyvät EHO:n resurssitarvelomakkeessa (LIITE 2A ja LIITE 2B) kohdassa terveydenhuoltosopimusten määrä.

Punkalaitumen sikatiloista suuri osa on ostanut terveydenhuoltopalvelut yksityiseltä sektorilta.

Sotesin kunnaneläinlääkärit ovat tehneet myös joitakin terveydenhuoltosopimuksia omien alueidensa ulkopuolelle.

Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä

Maatiloilla on usein taloudellisesti merkittäviä tuotantosopimuksia, joissa yhtenä ehtona on terveydenhuoltosopimuksen solmiminen eläinlääkärin kanssa ja sopimuksen velvoittamien terveydenhuoltokäyntien tekeminen ajallaan ja sovitussa laajuudessa.

Olemalla mukana terveydenhuollossa ja sen seurantajärjestelmissä pystyvät tuotantoeläintilat helpommin hoitamaan myös alkutuotantoasetuksen (1368/2011) edellyttämän ketjuinformaatiovaatimuksen. Tämän mukaan tuottajan on ennen eläimen teurastamolle lähettämistä toimitettava tiedot muun muassa eläinten lääkitsemisestä ja elintarviketurvallisuuteen vaikuttavien eläinten sairauksien esiintyvyydestä tilalla. Suurin osa teurastamoista edellyttää tämän ilmoituksen tekemistä sähköisen seurantajärjestelmän (Sikava tai Naseva) avulla.

Nasevan ehtojen mukaan eläinlääkäri suorittaa nautatilalle terveydenhuoltokäynnin vähintään kerran vuodessa. Sikavan puitteissa emakko- tai yhdistelmäsikalaan on suoritettava vähintään neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa. Näistä yhden pitää olla terveydenhuoltosuunnitelman päivityskäynti. Lihasikalaan on suoritettava vähintään yksi terveydenhuoltokäynti kasvatuserää kohti tai neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa, jos sikala on osastoittain kerta- tai jatkuvatäydyttöinen. Jos Naseva- tai

Sikava-tilalle luovutetaan lääkkeitä varalle tulevien sairastapauksien hoitoa varten, terveydenhuoltokäyntien määrä nousee edellä kuvatuista merkittävästi. Suurissa eläintenpitoyksiköissä on tällöin käytävä kahden viikon välein.

Terveydenhuoltokäynnillä eläinlääkäri havainnoi eläinten olosuhteet ja terveydentilan. Lisäksi merkittävimmät eläinten hoitorutiinit ja tuotannon kannalta kriittiset pisteet käydään läpi. Terveydenhuoltokäynnillä käydään läpi terveydenhuoltosuunnitelman toteutuminen, tilan lääkekirjanpito ja kirjanpito eläinten poistojen ja sairastuvuuden syistä. Lisäksi käydään läpi tuotantotilan toimet tarttuvilta eläintaudeilta suojautumiseksi.

Eläinterveydenhuollon saatavuus on kotieläintilan tulonmuodostuksessa usein ratkaisevan tärkeää jo tuotehintojen ja maataloustuen vuoksi. Tärkein syy terveydenhuoltopalvelujen kysynnälle on kuitenkin se, että tuottaja haluaa terveydenhuoltoon perehtyneen eläinlääkärin asiantuntijaksi karjakohtaisten ratkaisujen tekoon päämääränä tilan taloudellisen tuloksen paraneminen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin lisääntymisen kautta. Naseva ja Sikava – järjestelmiä ollaan voimakkaasti kehittämässä tuotannollisen terveydenhuollon suuntaan.

Terveydenhuoltopalvelujen kysyntää lisäävät osaltaan myös tietyt lääkkeiden luovuttamista koskevien sääntöjen poikkeukset. Nasevaan ja Sikavaan liittyneiden tilojen lisäksi vanhempaispolven siipikarjatilat ja osa tuotantopolven kasvattamoista / kanaloista solmivat terveydenhuoltosopimuksen ja sitoutuvat kahdesti vuodessa tehtäviin terveydenhuoltokäynteihin. Siipikarjan terveydenhuoltosopimuksia Sotesin alueella ei ole.

Terveydenhuoltotyön resurssitarve

Sikalat ovat kuuluneet Sikavaan noin 90-prosenttisesti jo lähes vuosikymmenen. Nautatilojen lukumäärä Nasevassa on viime vuosina kaksinkertaistunut vuoden tai parin välein ja on nyt selvästi yli puolet tiloista. Kehityskulun mukaan Nasevan piirissä on lähivuosina lähes kaikki nautatilat samaan tapaan kuin Sikava kattaa lähes kaikki sikalat.

Sekä eläinlääkärit että viljelijät tarvitsevat lähivuosina täydenniskoulutusta terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa, kuten karjataso tautiseurannassa, sekä eläinten hyvinvoinnin arvioinnissa. Osallistumiseen täydenniskoulutukseen – joka on eläinlääkärin ammatinharjoittamislain mukaan pakollista – on varattu oma osansa eläinlääkärien työajasta.

Sotesin praktikkoeläinlääkärit ovat kaikki käyneet Sikavan täydenniskoulutuksen ja Nasevan täydenniskoulutuksessa on käynyt 4 eläinlääkärää. Myös muuhun terveydenhuoltoon liittyvään koulutukseen on mahdollista halutessaan osallistua.

15.4. Yksityinen palveluntarjonta

Sotesin alueella 1 järjestetään arkisin, virka-aikana peruseläinlääkäripalvelut myös muille eläimille, kuin hyötyeläimille. Alueella 1 toimii lisäksi iltavastaanotto virka-ajan ulkopuolella arkisin klo 18 – 19 välisenä aikana. Yksityisenä palveluntarjoajana pieneläinten osalta Sastamalassa toimii eläinlääkäriasema Viksu. Alueella on myös muutamia yksityisiä eläinlääkäreitä, jotka tarjoavat mm. terveydenhuolto- ja sairaanhoitopalveluita pieneläimille, sikaloille, nautatiloille sekä hevosille.

Alueella 2 ei ole yksityisiä eläinlääkäriasemia ja peruseläinlääkäripalvelut sekä virka- että päivystysaikaan hoidetaan kunnan toimesta. Yllä mainituista yksityisistä eläinlääkäreistä osa tarjoaa palveluitaan myös alueelle 2.

15.5. Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina.

Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellistä eläinlääkäriapua ovat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Keisarinleikkaus täytyy pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehijöille, ellei leikkausta tarvitsevia potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan.

Pieneläinten luunmurtumissa on suoritettava välttämätön immobilisaatio. Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettaminen eläinsuojelullisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriapuun. Kiireellisen eläinlääkäriavun tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Sotesin alueella Sastamala, Punkalaidun ja Lavia kuuluvat yhteen päivystysalueeseen (alue 1) ja Ikaalinen, Parkano sekä Kihniö toiseen päivystysalueeseen (alue 2).

Kiireellinen eläinlääkäriapu on päivystysalueella järjestettävä siten, että kotieläimiä, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle, ja kotieläimiä, joille annettava eläinlääkäriapu edellyttää eläinlääkäriin käyntiä eläimenpitopaikassa, hoitaa pääasiassa eri henkilökunta. Tästä vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa päivystysalueella, jonka eläintiheys on pieni tai jossa sellaisten kotieläinten, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle, osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä kotieläimistä on vähäinen tai se on muusta erityisestä syystä perusteltua.

Päivystysten eriyttämisvaatimuksesta poikkeaminen on perusteltava aluehallintovirastolle, joka ratkaisee, onko poikkeaminen mahdollista esitetyn perusteella. Päivystysten eriyttäminen on mahdollista tehdä myös osa-aikaisesti kysynnän perusteella tai remissiotyypisesti eli siten, että kunnalla on sopimus kiireellistä hoitoa vaativien potilaiden lähettämisestä pieneläinvastaanotolle. Tällöin sopimuksella varmistetaan, että ne pieneläimet, joita ei pystytä tai ehditä sekäpäivystyksessä hoitamaan, on mahdollista lähettää eriytettyyn pieneläinpäivystyspisteeseen. Etäisyys remissioklinikalle ei kuitenkaan saa olla kohtuuttoman pitkä.

Sotesin alueella ei ole eriytettyä pieneläinpäivystystä, eikä remissiosopimuksia. Tämä toimintamalli on toiminut hyvin, koska pieneläinpotilaiden määrä päivystyksissä on ollut vähäinen ja vaativampia tapauksia on ollut mahdollisuus lähettää Tampereen alueen yksityisille klinikoille.

Keskitetty yhteydenotto palvelu

Sotesin alueella 1 ei ole enää toiminnassa eläinlääkärien automaattista puhelinvastaajaa. Jokaisella eläinlääkärillä on oma numero ja puhelintunnin ajankohta on arkisin 8 – 9. Eläinlääkärit pyrkivät vastaamaan puhelimeen myös puhelintunnin ulkopuolella mahdollisuuksien mukaan. Päivystysaikana on käytössä maksullinen päivystysnumero.

Alueella 2 eläinlääkäreiden puhelinvastaajat antavat tiedon mm. päivystäjästä.

Kun uutta, maksullista vastaajapalvelua on aluksi testattu alueella 1 ja todettu se mahdollisesti toimivaksi, otetaan se käyttöön myös alueella kaksi.

Henkilöresursseja keskitettyyn yhteydenotto palveluun ei ainakaan toistaiseksi aiota sitoa.

Virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella

Kunnalle ei ole velvollisuutta järjestää päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Mikäli kunnassa ei ole päivystävää virkaeläinlääkärinä, on eläinsuojelulain nojalla toimivaltainen viranomainen poliisi. Sotesin alueella kaikki päivystävät eläinlääkärit ovat virkasuhteessa ja voivat tehdä tarvittaessa virkatehtäviä myös virka-ajan ulkopuolella.

Päivystys helposti leviävien eläintautien varalta on valtakunnallinen läänineläinlääkäripäivystys. Kaksi läänineläinlääkärinä päivystää aina samanaikaisesti ja kummankin toimialueena on koko Suomi. Kulloinkin päivystävän läänineläinlääkärin saa tietää Eviran puhelinvastaajasta numerosta 029 530 4340.

15.6. Saatavuus- ja laatu tavoitteet

Ajanvaraus

Eläimen omistajan tai haltijan on halutessaan pystyttävä varaamaan aika eläinlääkärin käynnille eläintenpitopaikkaan, pieneläimen viemiseksi vastaanotolle tai hevosen viemiseksi tarvittaessa paikkaan, jossa hoitotoimenpiteet voidaan suorittaa turvallisesti. Kun yhteistoiminta-alueella toimii useampia praktikkoeläinlääkäreitä, tulisi asiakkaalle ei-kiireellisissä tapauksissa mahdollisuuksien mukaan antaa vapaus valita eläinlääkäri, jonka palveluksia hän käyttää.

Sotesin alueella on eläinlääkäreillä puhelintunti aamuisin kello 8 - 9. Tämän jälkeen eläinlääkärit hoitavat praktiikkaa siten, että kiireelliset tapaukset hoidetaan ensin. Puhelimiin vastataan puhelintunnin ulkopuolellakin toimenpiteiden välillä mahdollisuuksien mukaan.

Sotesin alueella 1 pidetään lisäksi ilman ajanvarausta toimivat pieneläinvastaanotot arki-aamuisin kello 9.00 – 11.00 ja iltaisin kello 16 - 18 Vammalan vastaanotolla sekä keskiviikkoisin kello 16 - 18 Mouhijärven vastaanotolla.

Päivystys on sovittu alkavaksi kello 15. Tämä järjestely mahdollistaa sen, että muut kuin päivystävä eläinlääkäri voivat sopia esimerkiksi leikkauksia virka-ajalle ilman, että heidän tarvitsisi lähteä hoitamaan mahdollista kiireellistä sairastapausta. Päivystys päättyy alueella 1 klo 8.00 ja alueella 2 klo 7.00.

Saatavuus

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

Jos avun tarve ei ole kiireellinen, tulee sairaskäynti tai vastaanottoaika pystyä järjestämään viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat kohdassa 15.2. kuvatut leikkaukset on lomakauden ulkopuolella voitava varata alle kolmen viikon ja lomakaudella alle kuuden viikon sisällä yhteydenotosta. Jos asiakas haluaa palvelut nimetyltä eläinlääkäriltä, saavat jonotusajat olla pitemmät. Hyvänä palvelutasona voidaan väestötheillä alueilla pitää peruseläinlääkäripalvelun järjestämistä siten, että pääosa asiakkaista saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä.

Sotesin koko alueella peruseläinlääkäripalvelut ovat pääosin kiireettömissäkin tapauksissa saatavissa yhden tai kahden päivän sisällä. Myöskään etäisyydet alueen vastaanotoille eivät pääosin ylitä viittäkymmentä kilometriä.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on mitoitettava siten, että apua on kaikkina vuorokauden aikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Päivystysalueet on siten mitoitettava, että 90 prosentissa tapauksista päivystävän eläinlääkärin matka eläintenpitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä.

Sotesin alueella on päivystysaikoina pystytty yli 90 prosentissa tapauksista tarjoamaan eläinlääkäriapua alle kolmen tunnin sisällä tilauksesta. Etäisyydet päivystysalueella ovat sellaiset, että pääosassa tapauksia eläinlääkäriapu on saatavilla alle sadan kilometrin etäisyydeltä. Alueella on subventio käytössä.

Palautteen antaminen ja valitusten käsittely

Kunnan on syytä seurata eläinlääkäripalvelujen saatavuutta säännöllisesti toteutettavien asiakaskyselyjen avulla. Kunta suunnittelee, miten kunta palvelujen ja valvonnan järjestäjänä sekä työnantajana käsittelee eläinlääkintähuoltoon koskevat mahdolliset asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt.

Sotesin alueella on järjestetty vuosien saatossa useita asiakastyytyväisyyskyselyitä ja vastaavanlaisia kyselyitä tullaan järjestämään jatkossakin.

Eläinten terveyden- ja sairaanhoidon osalta Sotesin alueella valitukset ja korvauspyynnöt käsittelee Sastamalan ympäristöterveydenhuolto. Valvontatoimista tehdyt hallintovalitukset käsittelee koko Sotesin alueella Hämeenlinnan hallinto-oikeus.

Sotesilla on vastuuvakuutus, josta korvataan eläimen omistajalle eläinlääkäreiden toiminnasta johtuvia vahinkoja. Eläimen omistajan halutessa pyytää lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta, häntä opastetaan lausunnon pyytämisessä.

15.7. Toimitilat

Jos kunta huolehtii peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisestä tuottamalla itse palveluja joko kokonaan tai osittain, kunnan on järjestettävä palveluja varten tarpeelliset toimitilat ja työvälineet ottaen huomioon eläinlääkintähuoltolain ja työturvallisuuslain (738/2002) velvoitteet työnantajan sekä kunnan suunnitelma ja kunnan alueella pidettävien kotieläinten lajit ja lukumäärät.

Lääkkeet on lainsäädännön vaatimusten mukaisesti pystyttävä säilyttämään ja hävittämään asianmukaisesti. (Lääkkeitseislaki 387/2014, 14 §). Huumausaineeksi luokiteltaville lääkeaineille on oltava lukittava tila. (Huumausainelaki 373/2008, 26 §; huumausaineasetus 548/2008, 6 §) Huoneenlämmössä, viileässä ja jääkaappilämpötilassa säilytettävälle lääkkeille ja muille tarvikkeille (esim. näytteet ja tutkimusvälineet) on oltava omat varastotilansa.

Yhteistoiminta-alueella on tavoitteena pidettävä eläinlääkäreiden yhteisiä toimitiloja siellä, missä maantieteelliset etäisyydet eivät muodostu liian suuriksi (vrt. 15.6). Tarvittaviin toimitiloihin kuuluvat vastaanottotilat sekä toimistohuoneet, lämpimät autotallit ja riittävät varastotilat.

Asianmukaiset pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, suurillekin praktiikkavarusteille ja suojavaatteille ovat välttämättömät.

Henkilökunnan sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloinen kuuluvat jokaiseen toimipisteeseen. Päivystäjän ja viransijaisen asumiseen soveltuvat asianmukaiset tilat järjestetään yhteistoiminta-alueella niihin toimipisteisiin, joista päivystystoimintaa harjoitetaan. Hyvin järjestetyt asuinolosuhteet parantavat myös sijaisten saatavuutta.

Jos tiloja käytetään pieneläinten vastaanottoon, tiloihin sisältyy odotushuone, riittävä määrä toimenpide- ja leikkaushuoneita sekä potilaiden pesuun soveltuvat tilat.

Kunnan on huolehdittava toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta, johon sisältyy vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen ruiskujen, neulojen ym. hävittäminen.

Tiloihin pitää järjestää asianmukainen vartiointi ja murtosuojaus.

Sotesin alueen eläinlääkärien vastaanotoilla on peruseläinlääkintään tarpeelliset tilat ja työvälineet, vaikkakin osan vastaanottojen työvälineistä eläinlääkärit ovat hankkineet omalla kustannuksellaan. Vastaanotoilla on jääkaapit kylmäsäilytystä vaativia lääkkeitä varten ja lukittavat kaapit huumausaineiksi luokiteltavia lääkkeitä varten.

Henkilöstötiloja sekä niiden varustusta on parannettu viimeisien vuosien aikana merkittävästi. Lämpimiä autotalleja on joissakin toimipisteissä, osassa autot ovat ulkona lämpöpistokepaikalla.

Tilojen siivous ostetaan ostopalveluna. Käytetyt neulat, ruiskut ja vanhentuneet neulat hävitetään alueella 1 pääsääntöisesti terveyskeskuksen kautta, alueella 2 apteekin ja puhtaanapitolaitoksen kautta.

15.8. Välineresurssit

Suurelänpraktiikan varusteisiin kuuluu ultraäänilaitte rektaalianturilla, hevosen kaatovälineet, hammasvälineet ja astutusliinat, pulttipistooli sekä kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit.

Normaalit suojavaatteet ja – jalkineet sekä erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta näytteenotto- ja pakkaustarvikkeineen kuuluvat varustukseen.

Pieneläinpraktiikassa varusteisiin kuuluu ultraäänilaitte, elektrotomi, eläinvaaka, säädettävät toimenpide- ja leikkauspöydät sekä valaisimet ja kaikki normaalit tutkimusvälineet sekä instrumentit. Tarvitaan myös pakastin kuolleiden/lopetettujen pieneläinten säilyttämiseen.

Eriytetty seutu- tai maakunnallisen pieneläinpäivystyspiste tulisi varustaa riittävän tasokkaasti niin, että varustetasoon kuuluvat ainakin röntgenlaitteisto ja riittävä laboratoriovarustus.

Ajanmukaiset atk-laitteet ohjelmineen sekä tietoliikenne- ja puhelinyhteydet ovat välttämättömiä kaikille kunnaneläinlääkäreille. Yhteistoiminta-alueen kaikkia eläinlääkäreitä koskeva ajanvarausjärjestelmä ja potilaskortisto on pyrittävä järjestämään atk-pohjaisena.

Instrumenttien pesu ja desinfiointi sekä työvaatteiden pesu ja kuivatus on järjestettävä asianmukaisesti.

Sotesin alueelta löytyy kohtuullisen kattavasti välineresursseja sekä suur-, että pieneläinpraktiikkaan. Osa välineistä on eläinlääkäreiden itsensä ostamia. Kaikilla eläinlääkäreillä on käytössään tietokone ja Provet – eläinlääkintäohjelma. Sotesin alueen välineresurssit sekä muu irtaimisto luetteloidaan vuoden 2017 aikana

15.9. Ostopalvelut

Sotesin alueella ei ole tehty ostopalvelusopimuksia eläinlääkäripalvelun tuottajien kanssa. Kunnaneläinlääkärit hoitavat itse Sotesin alueen eläinlääkäripalveluiden tuottamisen sekä suur-, että pieneläimien osalta.

15.10. Perustason ylittävät palvelut

Sotesin alueella kunta ei järjestä erikoiseläinlääkäritason palveluita eikä ole sopinut lähetemenettelystä, mutta käytännössä eläinlääkärit ovat voineet lähettää potilaita jatkohoitoon koko Sotesin alueella ilman lähetemenettelyn sopimistakin alueen hyvän sijainnin vuoksi klinikoihin nähden.

Sotesin eläinlääkintähuolto tukeutuu maitonäytteiden, ulostenäytteiden ja eritenäytteiden tutkimisessa pääasiallisesti KVVY:n laboratorioon. Alueella 1 näytteet toimitetaan entisen Sastamalan eläintarvikelaboratorion tiloihin, missä laboratorion lakkauttamisesta huolimatta edelleen toimii näytteiden vastaanotto. Lähetys itse laboratorioon hoidetaan sitä kautta. Verinäytteet sekä raadonavausnäytteet lähetetään eläinnäytteitä tutkiviin kaupallisiin laboratorioihin tai Eviraan. Viivytyksetön tulosten vastaanotto on järjestetty nykyään lähes poikkeuksetta sähköpostiyhteyden avulla.

Osa eläinlääkäreistä viljelee itse utaretulehdusnäytteet.

16. Seuranta, arviointi ja raportointi

16.1. Aluehallintoviraston suunnitelmat

Aluehallintovirasto toimittaa päivitetyn alueellisen valvontasuunnitelman vuosittain Eviraan erikseen sovittavan aikataulun mukaan. Evira arvioi valvontasuunnitelmat vuosittaisen toiminnallisia tulossopimuksia koskevien neuvottelujen yhteydessä. Evira seuraa aluehallintovirastojen suorittaman

valvonnan toteutumista ja vaikuttavuutta ottaen tulokset huomioon valtakunnallisen valvontaohjelman kehittämisessä.

Aluehallintoviraston valvontasuunnitelman mukaisena valvontana on suoritettu aiemmin mm. Sastamalan valvontayksikön eläinten hyvinvoinnin valvonnan asiakirjojen arviointi- ja ohjaustilaisuus 26.6.2014.

16.2. Kunnan suunnitelmat

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontasuunnitelma hyväksytään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Yhteisen valvontasuunnitelman osana on luontevaa hyväksyä myös eläinlääkintähuollon suunnitelma, vaikka eläinlääkintähuoltolaki ei sitä erityisesti edellytä. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö ei edellytä toiminnanharjoittajien kuulemista valvontasuunnitelmasta, mutta hallintolain 41 §:n mukaisesti tulee toiminnanharjoittajille varata vaikutusmahdollisuuksia. Asian vireilläolosta voidaan ilmoittaa sopivalla tavalla viranomaisen harkinnan mukaan. Tiedotus on syytä kohdistaa myös yksityisiin eläinlääkäripalvelujen tuottajiin.

Sotesin alueella valvontasuunnitelma on nähtävänä Sotesin nettisivuilla.

Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmaansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. On tärkeää, että kunnan suunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen osallistuvat sekä valvontaeläinlääkärit että praktikkoeläinlääkärit. Päivitetty eläinlääkintähuollon suunnitelma tallennetaan VYHA:aan. Aluehallintovirasto arvioi kuntien suunnitelmat. Sotesissa valvontasuunnitelma pyritään tarkastamaan ja tarvittaessa päivittämään vuosittain.

Kunta arvioi suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatii siitä arviointiraportin. On suositeltavaa, että raportin hyväksyy asianomainen lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, joka myös käsittelee korjaustoimenpiteitä. Hyväksytty raportti tallennetaan VYHA:aan maaliskuun loppuun mennessä. Suunnitelman arviointia ohjataan tarkemmin Eviran ohjeessa 15908/2. Kunta seuraa terveydenhuoltokäyntien ja valvontatehtävien toteutumista myös vuoden aikana ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi.

16.3. Eläinlääkäripalveluiden käytön tilastointi

Resurssien riittävyyden arvioimiseksi kunta ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Tilastosta pitää ilmetä vuositasolla ainakin sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto tallennetaan vuosittain VYHA:aan.

Sotesin alueella kunnaneläinlääkäreillä on kullakin käytettävissään eläinlääkäriohjelmisto, josta saadaan ajettua tarvittaessa tilastot eläinlääkäripalveluiden käytöstä. Näiden tilastojen yhteenveto liitetään suunnitelman toteutumisen arviointiin ja tallennetaan vuosittain VYHA:aan.

16.4. Arviointi- ja ohjauskäynnit

Evira auditoi aluehallintovirastoja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan suhteen elintarvikeketjun monivuotisen auditointisuunnitelman mukaisesti.

Aluehallintovirastot ovat vuodesta 2005 lähtien suorittaneet kunnallisen elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntejä (ent. auditointeja). Tavoitteena on laajentaa aluehallintovirastojen suorittamat arviointi- ja ohjauskäynnit koskemaan myös kuntien järjestämää eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä eläinlääkäripalveluiden toimeenpanoa.

Sotesin alueella on suoritettu elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntien lisäksi myös yksi Sastamalan valvontayksikön eläinten hyvinvoinnin valvonnan asiakirjojen arviointi- ja ohjaustilaisuus 26.6.2014.

16.5. Muu raportointi

Elintarvikeketjun valvonnan tulokset raportoidaan vuosittain VASU-raportoinnilla helmikuun loppuun mennessä ja siten eläinlääkintähuollon suunnitelmien arvioinnin yhteydessä ei kerätä numeerista tietoa valvonnoista. Aluehallintovirastot keräävät ja toimittavat vuosittain Eviralle VASU-raportoinnissa tarvittavat tiedot.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Seuraavien asiakirjojen lähettäminen määräaikojen puitteissa pyritään aina varmistamaan

- eläinsuojelutarkastuskertomukset / -päätökset toimitetaan kahden viikon välein tai vähintään kuukausittain aluehallintovirastolle ja poliisille
- terveysvalvontaohjelmien käyntien asiakirjat toimitetaan välittömästi tarkastuksen jälkeen aluehallintovirastoon
- tautiepäilyt raportoidaan välittömästi aluehallintovirastoon
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota: laskutus tehdään neljännesvuosittain aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti
- muut viranomaisten pyytämät yhteenvedot toimitetaan pyydettyssä aikataulussa
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet raportoidaan välittömästi aluehallintovirastoon.

17. Liitteet

- LIITE 1 Eläinlääkintähuollon painopistealueet 2017 ja suunnitelma vuosien 2017-2019 painopistealueista
- LIITE 2A. Resurssitarpeen kartoitus alue 1 (Sastamala, Punkalaidun, [Lavia])
- LIITE 2B. Resurssitarpeen kartoitus alue 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö)